

Chryścijanskaja DUMKA

BIELARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC

Kalvaryja i pravasłaunyja

Pisali my ab Kalvaryi ũ prošłym numary, pišam i ũ hetym. Robim heta zatym, što hetuju spravu ũvažajem za duža važnuju dla bielaruskaha relihijnaha i nacyjanalnaha žyćcia.

Ŭ prošłym numary my adciemili, što Bielaruskaja Pilihrymka ũ Kalvaryju maje značeńnie dla Bielarusau: relihijna-etyčnaje, hramadzkaje i nacyjanalnaje. Dziela hetaha tam my adznačyli, što da hetaj pilihrymki pavinny dałučycca tak-ža i Bielarusy pravasłaunyja. Ciapier ab hetym jašče raz i asobna musim skazać niekalki sloŭ.

Pradusim treba sabie dobra ũciamić, što ũ abchodžańni Kalvaryi, u razvažañni Mukaŭ Chrystovych, niama i nia moža być ničoha takoha, što pravasłaŭnamu čalavieku bylo-b nie da ũspadoby. Naadvarot — usio tam toje samaje, što pryznaaje i vuča i Pravasłaŭnaja Carkva.

Dalej, mnohija pravasłaunyja Bielarusy jduć u Kalvaryju z roznymi polskimi pilihrymkami i pašla narakajuć, što tolki darma mučylisia, bo nadta mała abo j ničoha nie zrazumieli z polskich kazańniaŭ. Dyk ci-ž nia lepš pajsci razam z Bielaruskaj Pilihrymkaj, dzie dla našych bratoŭ pravasłaŭnych budzie ũsio svojskim i zrazumielým?

Jašče adno. Hetulki ũžo nas u historyi našaj dzialili i hetulki vynachodžvali racyjaŭ, kab my, rodnyja braty, adnej Maci dzieci, dy da siabie nia byli padobnyja, što, zdajecca, ũžo vialiki čas, kab usio hetaje my zrazumieli, z falšyvaj darohi zaviarnuli, bližej siabie paznali i pačali žyć chryścijanskim i bielarskim rozumam!

Voš bolš-mienš hetyja pryčyny zmusili nas zaprašić sioleta i zaprašać zaŭsiody našych bratoŭ pravasłaŭnych Bielarusau na ahulna Bielarskuju Pilihrymku ũ Kalvaryju, jakaja sioleta adbudziecca na Trojcu, 12 červienia.

Dyk usie razam! Ŭ jednaści siła, u jednaści ščaście!..

Jubilej „Prošvity“ (1868—1938)

Siemdziesiat hadoŭ tamu — ũ. 1868 h. — ukraincy załažyli kulturna-ašvietnaje T-va „Prošvita“. Heta arhanizacyja pratoryla nie adno lichalećcie ũ praciahu svajho 70-letniaha isnavańnia i pracy na novie prašvity ukrainskaha narodu. Silaj faktu svajho isnavańnia „Prošvita“ ũ praciahu hetaha času achapiła ũsie haliny hramadzkaha žyćcia ad relihijna-narodnaj da sielska-haspadarčaj i finansavaj. Dziela hetaha sučasnyja ũkrainskija kulturnyja rabotniki, abviaščajučy sioletni 1938 hod hodam „Prošvity“, hety jubilej pašviačali ukrainskaj kultury, vyznačajučy henuju ũračystaść na dzień 22 trańnia. Ŭ hety dzień mieŭ adbycca ũ Lvovie ũsienarodny kanhres ukrainskaj kultury. Adnak, z niezaležnych ad ukrainskaha hramadzianstva pryčyn, hety kanhres nie adbyŭsia. Nia treba zabyvacca, što ũsialakija parady, ũračystaści i manifestacyi — heta vonkavaje vyjaŭleńnie nutranaj siły i štodziennaj pracy. A „Prošvita“ pakazać navonki svaju štodziennaść i joj pachvalicca maje čym. Davoli pakazać hetkija voš dadzienyja, kab ũjavić siłu štodziennaje mahutnaści hetaj arhanizacyi.

Na sioletni jubilejny hod „Prošvita“ maje bolš 450 000 siabroŭ; 84 filii arhanizacyjnych adzinak; 3.200 biblijatek-čytalniaŭ. Hetyja cyfry havorać sami za siabie i šviedčać ab pavažnaści samoj arhanizacyi i jaje prašvietnaj dziej-naści.

Dyk žadajem jej dalejšaj pamyśnaj pracy i ražvićcia!

U 25-tyja ŭhodki majho šviatarstva

(1913—1938)

Chutka, jak adzin momant, praj-
što mnie 25 hadoŭ u ksiandzoŭ-
stvie. Charakternym było tam adno,
što ŭ žyćci mnie ad pačatku i da
kanca nie ŭdavalasia. Pražyŭ ja
vialikuju, dahetul jašče nie razy-
hranuju, trahiedyju!

Trymajusia ja šmieła pieraka-
nańnia, što pryčynami maich nia-
ŭdačaŭ byli i jošč: maja biełarus-
kaja natura i biełaruski moj švie-
tapahlad. Ale lepš budzie, jak ja
ab hetym raskažu pa paradku.

Z duchoŭnaj seminarij ja vy-
jšaŭ mała da žyćcia pryhatavany.
A da biełaruskaha žyćcia, dyk ta-
dy ja byŭ skarej upiaredžany, čym
z im abznajomleny. Nadta mnoha
havaryłasia tady ab litvinoch, pra
biełarusau taksama ŭžo dobra ču-
vałasia. Dziŭnyja mnie slovy: „lit-
voman“, „bialorusoman“ ab maje
vušy abivalisia. Ale slova: „polo-
noman“, dyk pačuć mnie nia pry-
šlosia. Starejšyja ksiandy nas
maładych henymi słavami strašy-
li. Ale i ŭ sapraŭdnaści tady cha-
piła tolki małoha padazreńnia, što
niechta z ksiandzoŭ maje nachiŭ
u litoŭski, ci biełaruski bok, kab

jaho za heta kidać jak najdalej
ad Vilni i ad ludzkich biełaruskich,
ci litoŭskich asiarodkaŭ. Hetaki
los spatkaŭ i mianie. A rabiłasia
heta sa mnoj i bokam i skokam.
Zatože ja ŭ henych pieršych troch
hadoch vyrabiŭsia na sapraŭdna-
ha biełarusa.

Niešta niejkaje musić niadob-
raje było sa mnoj, kali mianie pa
seminarij naznačyli vikarym da
ksiandza kanonika J., proba-
šča u šv. Jakuba, što byŭ samym
najbolšym palakom u Vilni. Ale
na majo ščasćie ja na heny vika-
ryjat nie dajechaŭ. Ksiondz ka-
nonik paklikaŭ mianie da siabie,
kab na mianie hlanuć tolki. Jak
ja, pasłuchmiany, pakazaŭsia ja-
mu, to ja ubačyŭ tam čuć što nie
kamisyju z Vilenskich ksiandzoŭ
palakoŭ. Jany heta na mianie ta-
dy hladzieli, sloŭ niekali jany da
mianie zahavaryli i chutka mianie
nazad adpravili. Ja im nie pada-
baŭsia. Paviarchoŭny moj vyhlad
i ahułam maja biełaruskaja natu-
ra nadta časta mianie ŭ žyćci
zdradžali. Hety raz majo miesca
ŭ šv. Jakuba zaniaŭ druhi mała-

dy ksiondz, čysty palak, bo aŭ z
Łomżyńskaj dyjecezyi. Ja nie ža-
leŭ Vilni i radasna pajechaŭ na
vikaraha ŭ Lidu. Ščyrym sercam
tam spatkali mianie: ks. dziekan
Škop i dvuch jahonnych vikarych.

Siarod ksiandzoŭ ja trymaŭ
polski ton. Na klabanii i ŭ kaš-
ciele ja havaryŭ u Lidzie tady pa-
polsku. Pa dvaroch ja ježdziŭ na
harbatki i adviedvali my ŭ Lidzie
čynoŭnikaŭ, jakija choć caru slu-
žyli, ale ŭ chacie z saboj jany ha-
varyli papolsku. Mianie ŭžo tady
da henych sferaŭ lišnie nie ciah-
nuła. U takich hašciach ja časta
paziavaŭ i damoŭ rupiŭsia. Ja
spaściaroh vialikuju roznicu pamiž
žyćciom na klabanii i žyćciom pa-
rachvijanaŭ. Satknuŭsia ja z ludź-
mi ŭ spaviadnicy i čuju, što im
pamahčy treba pabiełarusku. Ta-
dy jašče ja nia byŭ šviedamym
biełarusam, ale ŭžo niešta padob-
naje ŭ mianie zaviazvałasia. U
Lidzie ja spatkaŭsia z biełaruskim,
choć niašviedamym jašče švietam.
Jak pajedu ja na viosku, dy z
ludźmi svaimi spatkajusia, tady ja
čuju, što żyvu i dla ludziej pracu-
ju. Choć tady ja nie havaryŭ tak
z ludźmi pabiełarusku, jak heta
rablu ciapier. Ale ja ludziam he-
nym piajaŭ biełaruskija pieśni i

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryścijanski Ruch

Historyčny narys.

RAZDZIEŁ VI.

15)

Pačatki Biełaruskaj Chryścijanskaj Demakracyi.

(1917—1920).

§ 1. — Biełaruskaja „Chryścijanskaja Demakra- tyčnaja Zlučnaść“ u Pieciarburzie.

Nadyjšoŭ urešcie čas paŭstańnia biełaruskaj
chryścijanskaj hramadzkej arhanizacyi. Vyrasła jana
z henych mnohich ziarniat pracy Biełarusau katali-
koŭ, ab jakoj my davoli šyraka pisali vyšej. Paŭ-
stać hetkaja arhanizacyja musila, bo hetaha dama-
hałasia ŭsia papiaredniaja praca Biełarusau katali-
koŭ i hetamu spryjali varunki pašla ŭpadku ŭ Ra-
siei caratu. Z vybucham rasiejskaj revalucyi, žyćcio
kruhom zakipiła. Ludzi arhanizavalisia, tvaryli par-
tyi, zdabyvali dla siabie asabistyja i hramadzkija
pravy. Dziakujučy revalucyjnamu ŭzdojmu, praca
hetych ludziej i ich arhanizacyjaŭ časta prybirala
formy, jakija ničoha dobraha biełaruskamu narodu
nie varažyli i jakija časta išli ŭ razrez, jak z bie-
łaruskaj narodnaj ideolohijaj, tak i z samymi asno-
vami chryścijanstva. Takim čynam siarod Biełaru-
sau katalikoŭ silna adčuvalasia potreba stvareńnia

takoj arhanizacyi, jakaja-by, datarnoŭvajučysia da
vymohaŭ času, mahła vieści tak-ža praco i hra-
madzkuju ŭ zhadzie i na asnovach navuki Chrystovaj.

Arhanizacyja takaja ŭrešcie paŭstała, nazvanaj
jana była „Chryścijanskaja Demakratyčnaja Zluč-
naść“. Paŭstała jana ŭ Pieciarburzie ŭ traŭni mie-
siacy 1917 h. i pratrывała tam badaj praz uviš
hod 1918.

Zakładčykami hetaj „Zlučnaści“ i hałoŭnymi
ŭ joj pracaunikami byli viedamyja ks. ks. Biełarusy:
dr. F. Abrantovič¹⁾ i L. Chviečka.

„Zlučnaść“ z dnia na dzień rasła i razvivalaŭsia.
Biełarusy, vyhnyja vajnoj sa svaich chat na čužy-
nu, harnulisia da „Zlučnaści“, dzie znachodzili slo-
va parady, paciechi i zdarovaje ziernie na lepšuju
svaju budučyniu. Siarod švieckich svajej pracaj
u „Zlučnaści“ najbolš byŭ karysny prafesar Br. Epi-
mach-Šypiła, a razam z im tak-ža karysna i idejna
pracavali ŭ „Zlučnaści“: Hrečanik, Radzievič, Jacy-
na i inš. U chutkim časie „Zlučnaść“ mieła svaju
biełaruskaju scenu, piajała ŭ kašciele svaje biełaru-
skija pieśni i sluchała biełaruskich kazańniaŭ.
8.X.17 h. pačaŭ vychodzić i biełaruski časapis „Kry-
nica“²⁾ vydavać jaki pastanaviŭ žjezd ksiandzoŭ
Biełarusau u Miensku.

1) Ks. dr. F. Abrantovič radziŭsia ŭ 1884 h. Skončyŭšy
Duchoŭnuju Seminariju ŭ Pieciarburzie, u 1906 h. pastupiŭ
u Akademiju, jakuju skončyŭ u 1909 h. Doktorat filozofii atry-
maŭ u Lovanii (Belhija). U 1915 h. i ŭ nastupnych byŭ prafe-
saram Duch. Seminarij ŭ Pieciarburzie. Hałoŭny ideoloh
„Chryśc. Dem. Zlučnaści“. Pisaŭ u „Krynicy“, a pašla ŭ „Chr.
Dumcy“.

2) Kalendar „Krynica“ na 1921 h., bač. 34.

ludzi mianie za heta lubili. Hena majo spatkaŋnie z ludźmi było duža naturalnaje, a na't i roman-tyčnaje ũ tym sensie, što u ma-jej duży razvivatasia niejkaja šy-rokaja luboŭ da ũsich tych ludziej, siarod jakich ja pracavaŭ. Ja jeŭ-dziŭ pa kaladzie ũ samyja dalej-šyja vioski. Lubiŭ ja tady chadzić i jeŭdzić pabierahoch Niomna. Tam ja spatykaŭsia z pravastaŭ-nyimi, ale i da ich ja ũ duży sva-jej nia toje čuŭ, što na maim miescy čuŭ druhi ksiodz polski. Raskazyvali mnie henyja biełaru-sy, jak u ich pierad hetym byŭ ks. B., što pravastaŭnych śviaciŭ vadoj z Niomna, a pravastaŭnyja jaho bajalisia i ad jaho ũciakali i ŭalilisia na jaho svajmu baciŭš-ku. U henych vioskach ja načavaŭ i piatuchi mianie tam ranicaj bu-dzili. Pryjemnaje było mnie tady żyćcio, ale škada, što ja tady nia byŭ śviedamym biełarusam!

U Lidzie ja lubiŭ chadzić u akružny sud i da prysiahi lu-dziej davodzić. Ŭznoŭ z novym dla siabie śvietam ja spatykaŭsia tam. Rasiejski carski sud vyhla-daŭ duža pavažna. Jany na't pa rublu płacili duchavienstvu za kož-nuju prysiahu. Na henych sudoch zasiadali prysiažnyja, śmiatanka z

tutejšych ludziej u paviecie. Raz hetak na sudzie ja pobač siadzieŭ sa stareŭkim baciŭškam, nastaja-cielem u Lidzie. Jon, nachiliŭšy-sia da mianie, dalikatna mianie zapytaŭ, jakoj ja narodnaści. U henym časie kožny ksiondz, kali havaryŭ z baciŭškam, dyk musiŭ jamu skazać, što jon palak. U da-nym wypadku heta i ja zrabiŭ. A heny na mianie ũtałopiŭ svaje vočy i pytaŭsia dalej, dzie ja ũrodžany. Tut dyk ja skazaŭ jamu praŭdu, što ja z Ašmianskaha pa-vietu. Tady bačiuška na heta ũš-michnuŭsia, kiŭnuŭ hałavoj i da mianie kaža: „jakiž z ciabie palak Ašmianskaha ujezdu?!“ Heny ba-ciŭškaŭ skaz mnie nadta hlybaka zalez u dušu, ja jaho i siahoŭnia pomniu. Mnoha ja ũžo i pierad hetym dumaŭ, chto ja taki? Ci ja palak, ci nie? Ja viedaŭ dobra, što ja nie rasiejec i ũ duży svajej ja da polskaści nie pryznavaŭsia, bo ja čuŭ tam, što ja nie palak. Ale mnie i da biełaruskaści pry-znavacca nie chaciełasia.

Ale żyćcio mianie papchnuła ũ šyrejšy śviet. Pa čatyroch miesia-cach u Lidzie, mianie paklikali na vikaraha ũ Vilenskiju katedru. Heta dla maładoha ksiendza była vializarnaja karjera. Škada tolki,

što ja tady ũ palityčnych i nacy-janalnych spravach byŭ nadta zialony.

U Vilenskaj katedry była taka-ja tradycija, što tam byvali vika-rymi: dvuch litvinoŭ i dvuch pa-lakoŭ. Pad toj čas adzin polski vikary z Vilni byŭ naznačany na viosku, a jaho tady miesca za-niaŭ ja.

U katedry ja spatykaŭsia z pra-łatami, kanonikami i profasarami seminarij. Ks. prałat Kurčeŭski pytaŭsia mianie ũ katedralnaj za-krystyi, ci ja čytaju „Biełarusa?“ J kali ja adkazaŭ jamu, što nie, to mianie nie pachvaliŭ za heta. Moj profesar ks. Brazis ciapier zrabiŭsia maim kaleham, bo i jon byŭ katedralnym vikarym. Ja bolš trymaŭsia litoŭcaŭ u Vilni i Bra-zisu piajaŭ ja ũsiej dušo. U ks. Brazisa i ks. Bialaŭskaha byli ũsie maje piečki i taŭki. Z Bialaŭskim ja chadziŭ na litoŭskija sabraŭni i pryhladaŭsia litoŭskaj hramadz-kaj pracy, z Brazisam ja piajaŭ litoŭskija pieśni. Polski katedralny vikary choć u adnym z nami do-mie żyŭ, ale z nami nia lučyŭsia i byŭ byccam čuży. Na vialikdzieŭ my ũ troch chadzili z vizytami pa prałatach i kanonikach. U prałata Kurčeŭskaha my najdaŭšej prasie-

Ab pamysnym ražvićci „Zlučnaści“ śviedča fakt, što ũžo ũ 1917 h. usich upisanych siabroŭ u joj było bolš 300 čalaviek, nia ličačy celaha mno-stva tych, jakija, nie należyŭšy da „Zlučnaści“ far-malna, należyli da jaje faktyčna.

„Zlučnaść“ miaścilasja ũ kvaterach ks. ks. Ab-rantoviča i Chviečki, dzie jana adbyvała davoli ča-styja, bo badaj što niadzieli, zborki i narady. „Zluč-naść“ mieła svoj pryhoży ścich dvuch koleraŭ—bie-ly i vasilkovy; na vasilkovym namalavana „Paho-nia“, a na biełym abraz Vostrabramskaj Maci Božaj.¹⁾

Duža dobruju ideovuju charakterystyku „Zluč-naści“, a tak-ža apisaŭnie jaje metaŭ znachodzim u „Krynicy“ 1917 h. Čytajem tam nastupnaje:

„Dźvie vialikija siły: Volnaść i Arhanizacyja mo-huć usio zrabić u našym časie, što patrebnaja lu-dziam. Nijakaj arhanizacyi nia moža być biaz vol-naści, dy ũznoŭ volnaść biez arhanizacyi zrobicca nieparadkam — anarchijaj. Vialikaja ličba paŭstała rozných arhanizacyjaŭ u celaj Rasiei i ũ nas. Kož-naja z ich maje metu najčасьciej pamahać jakojsć čaści ludziej, kožnaja z ich maje na mecie adnu jakujuści staranu żyćcia. Časta byvajuć arhanizacyi, kab vajavać z druhimi arhanizacyjami. Najlepšaja taja arhanizacyja, katoraja moža davać svaim sia-bram prašvietu, a z joju kulturu, katoraja dbaje ab dabro siabroŭ ekanamičnaje, dy to-ž nia vykidaje z svajej mety żyćcia relihijnaha. Hetkaj arhaniza-cyjaj jość „Chryścijanskaja Demakratičnaja Zluč-naść“. Jana buduŭceca na vialikich chryścijanskich zakonach, vykazanych praz Papieža Lavona XIII, u jaho akružnych piśmach. Chr. D. Z. maje na mecie

zlučyć usich chryścijan, najbolš katalikoŭ, u vadnu mocnuju arhanizacyju, katoraja pamahała-b u ba-raćbie z trudnaściami żyćcia i supakoivała-by patre-by duży. Chr. D. Zl. maje na mecie nie relihijnaja potreby, a ekanamičnyja i hramadzianskija, pranik-nutyja ducham Chrystovym: biaz nienaviści, biaz niespraviadlivaj baračby. Idzie da svaje mety roz-nymi sposabami: najbolš praz prašvietu starych i dziaciej, praz schody, praz stvorvaŭnie rozných ekanamičnych chaŭrusaŭ npr. kramaŭ“...¹⁾

Hetaja, kazaŭ-by, prahramnaja deklaracyja pier-šaj biełaruskaj chryścijanska-hramadz-kaj arhaniza-cyi, jak bačym, svaim charaktaram, sposabami ba-račby za ideały, svaimi metami sapraŭdy sympatyč-naja i pastupovaja.

Tymbolš Biel. Chr. Zl. sympatyčnaja, što jana była sapraŭdy demakratičnaj i svoj idealizm, jak nia treba lepš, hadziła z ducham času i z istotnymi potrebami biełaruskaha narodu. Zvaročvajem uva-hu, što hetaja biełaruskaja chryścijanska-hramadz-kaja arhanizacyja zvałasia „Chr. Dem. Zlučnaść“ i tolki, biaz slova: biełaruskaja. Heta było ũ imia chryścijanskaha internacyjanału. Ale heta nia pie-raškadžała jej być naskrož biełaruskaj, bo należyli da jaje badaj vyklučna Biełarusy, jakija całkom by-li praniaty biełaruskim ducham. Voš što, miž in-šym, ab Biełarusi čytajem u „Krynicy“:

„My lubim svaju Biełaruś... i dziela hetaha cho-čam pracavać dla jaje i chočam dać toje, što mo-žam, chacia adnu cehlinu dałożym da vialikaj bu-doŭli, jakaja ciapier pačatasia... Dla nas, jak dla synoŭ sialan, doraha kožnaja piadzia ziamli našaha

1) „Krynica“ 1918 № 2, „Z Pietrahradu“.

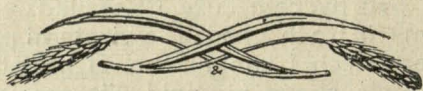
1) „Krynica“, 1917. № 5: „Chryśc. Dem. Zlučnaść“.

džyvali i najboľš dobra čulisia. Hetaha praľata my nadta lubili za jahonuju prastatu i ščyraść. Jon byŭ vydatny krajovy historyk. U svaich pracach jon časta cyta-vaŭ bieľaruskija staryja dakumanty. Jon mnoha napisaŭ kažańniaŭ i vydaŭ mnoha historyčnych kni-žak. Heta byŭ syn bieľaruskaj wioski, tak jak i ja, na't z susiedniaj ad majej wioski.

A ŭsio-ž taki mnie doŭha nia dali abahrecca ŭ Vilenskaj katedry! Pa vaśmi miesiacach mianie pahnali na vikaraha ŭ šviančiany. Na stolki ja nia ŭmieŭ palitoŭsku, kab u šviančianach pracavać. Tutaka ja svajej uľadzie nia daŭsia. Ja ŭciok u Pietrahrad i pastupiŭ u Akademiju. Ja ŭziaŭsia za navuku. Pa seminariju ja nia moh čytać pavaŭnaŭ knižki i šmat čaho ŭ ich nie razumieŭ. U Akademii paznavaŭ novyja problemy, pahlyblaŭ filozofiju i teolohiju; slovam, vučyŭsia, tak, jak i ŭsie tam vučylisia.

(d. b.)

Ks. V. Š.

Z bieľaruskaha žyćcia

a. A. Cikota, Jenaraľ Zakonu Maryjanaŭ, prybyŭ u Vilniu ŭ spravach, źviazanych z zakonnym žyćciom. Prabyŭŭ ŭ Vilni i ŭ Drui niekalki dzion, vyjechaŭ uznoŭ u Rym. Paśla dvuch tydniaŭ raspačnie vizytacyju maryjanskich klaśtaraŭ.

„šlach Bieľaraskaha Studenta“. Pad hetkim nazovam pačaŭ vychodzić časapis bieľaruskich studentaŭ, jak dadatak da „šlachu Moľadzi“.

Lekcyja. 25.V siol. M. Tank pračytaŭ u VI zali vil. universytetu referat ab bieľaruskaj narodnaj pieśni. Lekcyju hetu ľadziŭ Biel. Studencki Sajuz.

Tvory Mašary i Tanka papsku. U № 8 polskaha litarturnaha časapisu „Kamena“ siolta, miž inšym, nadrukavana niekalki vieršaŭ bieľaruskich paetaŭ M. Mašary i M. Tanka ŭ wielmi ŭdałym pierakładzie na polskuju movu redaktara hetaha časapisu A. K. Javorskaha.

žmieny ŭ Hurtku Pryjac. Biel. Skaŭtaŭ. 27.V na staršyniu H.P. B.S. vybrany, zamiest ks. Hlakoŭkoŭskaha, M. ščors.

Na relihijnym froncie

Eŭcharystyčny Kanhres i Hitler. U Budapeście (Vuhryja) 26—30.V. adbyvaŭsia mižnarodny Eŭcharystyčny Kanhres. Paječaŭ na kanhres rychtavalisia tak-ža j kataliki niamieckija i aŭstryjackija. Voś-ža Hitler na heta vialikaje mižnarodnaje katalickaje śviata niemcam jechać zabaraniŭ.

Kanhres udaŭsia duža dobra. Na Eŭcharystyčny Kanhres prybyli kataliki z usiaho śvietu. Bylo mnoha kardynałaŭ i biskupaŭ. Vuhorskija ŭľady zrabili ŭsio, kab kanhres hety ŭdaŭsia jak najlepš. Byli tak-ža j niemcy, što žyvuć paza miežami Niamieččyny. Ničoha tut nie paškodziła i hitlerou-skaja zabarona.

550-lećcie chryścijanstva ŭ Litvie. Siolta minula 550 hadoŭ, jak Litva pryniała katalickuju vieru. Z hetaj nahody 29.V. u Koŭnie adbyľasia vialikaja ŭračystaść. Bylo ŭračystaje nabaženstva i akademi-ja. Na akademii pramaŭlaŭ Prezydent A. Smetona.

Katalickija arhanizacyi ŭ Aŭstryi zakryty. Paśla zachapleńnia Hitleram Aŭstryi, tamaśnija katalickija arhanizacyi dziaŭaŭnaŭ ŭla-daj usie zakryty.

kraju; zachavać hetu ziamlu dla našych sialan i vy-ciahnuć z jaje najboľšuju karyść — naša vialikaje zadańnie... Ciapier budu-jecca naš kraj. My śpiašym to-ž pamahčy ŭ hetaj budoŭli, budziem davać usio, što možam, a kiravać nami budzie śviataja navuka Jezusa Chrysta“...)

Ab hetym pryhožym ideovym charaktary Biel. Chr. Zl. śvidčać tak-ža faktyčnyja adnosiny jaje da bieľaruskich palityčnych arhanizacyjaŭ kirunku sacyjalistyčnaha. Adnosiny hetyja poŭny tolerancyi i vyrzumieľaści.

Tak naprykład u „Krynicy“ z 1917 h. (№ 3) spatykajem pastanovy žjezdu (18—24.X.17) ŭ Mien-sku bieľaruskich vajakoŭ, a tak-ža (№ 5 i № 6) adozvy da bieľaruskaha narodu „Vialikaj Biel. Ra-dy“, padpisanyja miž inšymi i bieľaruskimi arhani-zacyjami sacyjalistyčnymi. žmiest henych pastano-vaŭ i adozvaŭ taki, što ścisła biaručy, z punktu hle-džańnia chryścijanskaj ideolohii, jany mahli-b i nie pajavicca poŭnaściu i biez ahavorak u „Krynicy“, a tymčasam bačym ich tam, što peŭnie-ž, śvidčać ab vysokaj tolerancyi i lojalnaści Biel. Chr. Dem. Zl. da bieľaruskich inšych arhanizacyjaŭ i ab jaje pra-ŭdzivym demakratyźmie.

što-ž datyča palityčnych pahladaŭ Biel. Chr. Dem. Zl., dyk jana, jak i ŭsie inšyja hramadzki-ja i palityčnyja tahačasnyja arhanizacyi, ab niezale-ŭnaści jaśče nie havaryľasia, a tolki ab Bielarusi aŭ-tanamičnaj, ab Bielarusi Respubliki, ale ŭ miežach rasiejskaj, demakratyčnaj, fedaratyŭnaj respubliki. Ab hetym spatykajem zaciemki aŭ u niekalki miascoch śaści numaroŭ „Krynicy“ z 1917 h.

Charaktar ahuľam Biel. Chr. Dem. Zl. jak u Pieciarburzie ŭ 1917—18 h., tak i paźniej u Miensku (1918—20) i ŭ inšych miascoch, śpiarša pieravaŭna byŭ katalicki i arhanizacyi hetyja badaj vyklučna z katalikoŭ i skľadalisia. Ab hetym vyraznyja za-ciemki spatykajem u „Krynicy“ z 1917—18 h. Cha-raktar ahuľna chryścijanski (razam i kataliki i pra-vasłaŭnyja) B. Chr. D. Zl. pryniała značna paźniej, bo ŭžo ŭ vilenskimi peryjadzie jaje raźvićcia.

Praŭda, paśla revalucyi zakrataľasia i ducha-vienstva pravasłaŭnaje. Ale jano, „budučy ŭ vialikaj zaleŭnaści ad kazionnych uradaŭ, nia majučy voli ŭ palityčnych i navat u nacynanalnych spravach, mieniej bylo śvidamaje. Ale revalucyja i jaho skra-nuła. Tam i siam pačalisia kazańni ŭ carkvie pa-bieľarusku. Zaľazyŭsia sajuz bieľaruskaha pravasłaŭ-naha duchavienstva. U červieni 1917 h. byŭ u Mask-vie žjezd bieľaruskaha pravasłaŭnaha duchavienstva. Na žjezdzie bylo kala 700 śviaśčeńnikaŭ.

žjezd pryniaŭ rezalucyju, u jakich bylo skaza-na, što śviaśčeńniki damahajucca aŭtanomii Biela-rusi ŭ fedaratyŭnaj demakratyčnaj rasiejskaj respub-licy i navučańnia ŭ školach pabieľarusku“.)

Adnak da stvareńnia samastojnaj i ciahľaj biel. hramadzkej arhanizacyi na asnovach chryścijanskaj ideolohii siarod Bielarusiaŭ pravasłaŭnych nie da-šlo nikoli. I paźniej, kali BChD staniacca ahuľna biel. arhanizacyjaj, haľoŭnuju rol u jej buduć ihrać Bielarusy kataliki.

Praca Biel. Chr. Dem. Zl. ŭ Pieciarburzie try-vała, jak my ŭžo skazali, i ŭ 1918 h. Ale centr ha-ľoŭny, jak ahuľam bieľaruskaha ruchu, tak i Biel.

1) „Krynica“ № 1, 1917: Ad redakcyi.

1) Biel. Kalendar na 1918 h., bač 28.

Ідэолёгія беларускай моладзі

„Шлях Моладзі“ (5.V. сёлета) надрукаваў уступны артыкул аб сучасных ідэолёгічных кірунках сярод моладзі. Я. Н., аўтар гэтага артыкулу, разьвіўшы шырока гэту тэму, ідэолёгію беларускай моладзі прадстаўляе гэтак:

„Ідэолёгічна бяручы, беларускі шлях, шлях беларускае моладзі — гэта шлях дэмакратыі і шлях здаровага творчага нацыяналізму. Сярод дэмакратаў мы роўныя з іншымі. Дэмакратыя нясе ўсім свабоду, роўнасьць і братэрства. Дэмакратычным вечам кіраваўся наш народ у глыбокай сёвай мінуўшчыне. Дэмакратыя гэта наша традыцыя і поступ. Ня пустыя нацыяналістычныя клічы і разважаньні аб сусьветнай палітыцы і рэвалюцыі павінны захопліваць нас, але *творчая праца на беларускай ніве*. Творчы нацыяналізм там, дзе выходзіць Божае Слова ў роднай беларускай мове, дзе творыцца беларуская літаратура навукі, паэзія, пісьменства; творча нацыянальна працуе той, хто дбае аб палепшаньні гаспадаркі

беларускай, хто дамагаецца роднае школы, хто дбае аб асьвеце для бел. моладзі, хто ўсьведамляе нацыянальна і асьвячае народ, хто пашырае любоў да свайго Краю, свае мовы, песні, народных звычаяў і г. п., не паніжаючы нацыянальных вартасьцяў іншых народаў. Кожны беларус павінен такую працу і тыя асяродкі, з якіх яна выводзіцца, падтрымліваць, прычыняцца да таго, каб яны расьлі і разьвіваліся“.

Слушныя і прыгожыя ўвагі. Дай, Божа, каб гэкім шляхам ішла беларуская моладзь! *Н.*

Kuplajcie-vypisvajcie

książki Ks. Ad. Stankieviča:

1. „BOŻAJE SŁOWA“

(cana 3 zł. — z pierasyłkaj — 3.50 zł.).

2. „LEKCYI I EVANELII NA NIADZIELI I ŚWIATY“

(cana 1,50 zł. — z pierasyłkaj — 1.75 zł.).

3. „МІХАЛ ЗАБЭЙДА-СУМІЦКІ І БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ ПЕСНЯ“

(cana 50 hr. — z pierasyłkaj — 75 hr.).

Hałoŭny skład: Bielaruskaja Kniharnia „PAHONIA“ — Vilnia, Zavalnaja 1.

Salaviej, saroka i pievień

Naš salaviej pijaŭ tak hoža,
što aŭ saroka, ptuška Boža,
Z čyrvonym pieŭniem-kukurykam,
Z vialikim homanam dy krykam,
Z rozmacham ŭderyli ŭ chamut,
I voš taki dali prysud:

„Pierš-na-pierš, što dla ŭsich ludziej
Piajeć vyklučna salaviej.

Kab jašče bolš bylo pryhoža —
Sam pievień salaŭju pamoža.

Kab pieśnia bolš była natchniona —
Padmazać salaŭja ŭ čyrvona...

A rešta — drobny narod prosty —
Ci bieły, šery, ci biazchvosty —

Pavodle stylu, mody j času —
Nia maje prava da Parnasu!

Vot cheŭra tut (badaj ty ščeŭra!)

Z svaim prajektam ŭ vočy ležla,
Pahardaj, śmiecham, abo siłaj

ŭ bałota ptušak ŭsich miasila —
Saroka z pieŭniem horla drała

I salaŭja ŭ apieku brała. —

—o—

Čym sprava končycca—nia znaju,
Bo maja chata staić z kraju...

V.

Chr. Dem. Zł., stvaryŭsia ŭ sery Bielarusi — Miensku. Dyk snujuć našu dumku, pakiniem chałodny i čuży Pieciarburh i pierakiniemsia ŭ rodny Miensk.

§ 2. — Bielaruskaja „Chryścijanskaja Demakratičnaja Zlučnaść“ u Miensku.

U Pieciarburzie Biel. „Chr. Dem. Zlučnaść“ pracavała ad 1917 da kanca bolš-mienš hodu 1918. U 1918 h. jašče vychodziać tut dva numary „Krynicy“. Adnak praca jaje ŭ hetym druhim hodzie była značna slabiejšaja, bo centram ahulna-bielaruskaha ruchu, što całkom naturalna, staŭsia Miensk, dy aprača taho vajna jšla da kanca i Bielarusy biežancy, jakich było davoli mnoha ŭ Pieciarburzie, z čužyny pavoli viartalisia damoŭ.

Tymčasam ŭlada była ŭžo ŭ rukach bałšavikoŭ i hramadzka praca na hruncie chryścijanskim stalaśia niemaŭčymaj. 23.I.18 byŭ vydany dekret ab raždziele Kaścioła (Carkvy) ad dziaŭžavy, što ŭ praktyцы raŭniałaśia praśledu chryścijanstva i ŭsiakaj chryścijanskaj pracy. Paźniej ks. L. Chviečka byŭ razam z inšymi atryštavany i asudžany ŭ Maskvie na niekalki hadoŭ vastrohu.

25.II.18 Miensk zaniiali Niemcy, a ŭ nastupnym hodzie pryjšli tudy Palaki. Pry adnych i druhich Biel. „Chr. Dem. Zł.“ u Miensku siak-tak žyła i ŭ niekatorych mamentach navat davoli bujna ražvivalaśia.

U Miensku špiarša isnavała Chryśc. Demakracija internacyjanalnaja, jak adna arhanizacyja. Na ležyli da jaje Palaki, Bielarusy i inš. Ale dziela taho, što Palaki pačali ŭvažać jaje za svuju vyklučnuju ŭłasnaść i navat nazyvali polskaj ChD, čaho su-

sim nia było ŭ Pieciarburzie, paŭstała piakučaja patreba załażyć, ci viarniej—uznavić, pieciarburskuju—Bielaruskaju Chryścijanskaja—Demakratičnuju hramadzkuju arhanizacyju, całkom samastojnuju i ad nikoha niezaležnuju. Zrabić heta nia było ŭžo tak trudna, bo siabry isnujučaj ChD ahulnaj u bolšaści byli Bielarusy. Isnavali tady ŭ Miensku 3 kružki ChD: katedralny, jaki naličau 500 siabroŭ i dva inšyja pa 80.¹⁾ U hetym ahulnym liku Palakoŭ było susim mała. Voš-ža bielaruskaja chryścijanskaja dziejać ŭ Miensku: ks. V. Hadleŭski, dzie jon byŭ vikarym, a tak-ža: Ant. Krepski, Vieramiej, Bałčeŭski, Butrymovič i inš. 5 vieraśnia 1918 h. i pastanavili arhanizavać samastojnuju BChD. Praŭda, ks. V. H. u hetym samym časie, bo 8 vieraśnia, vyjechaŭ u Niešviež, kudy byŭ naznačany duchoŭnaj ŭładaj, ale Bielaruskaj Chryśc. Demakraciji było adnak sudžana ražvivacca. Pad kaniec 1918 h. z Pieciarburhu prybyŭ u Miensk, jak rektar sievieža zasnavanaj katolickaj Duch. Seminarii, ks. dr. Fr. Abrantovič i dalej pavioŭ pracu BChD, nakolki na heta pazvalali tahačasnyja palityčnyja i vajennyja padziei ŭ našym krai.

U 1918 h. ŭ listapadzie miesiacy Niemcy pakiniuli Miensk i adyjšli na zachad. Na ich miesca 9.XII. prybyli bałšaviki i pačali tak-ža svoj nastup na zachad. U 1919 h. u studni miesiacy jany zaniiali Vilniu. Pašla hetaha chutka pačali Palaki afenzny, jakaja 8.VIII.1919 h. daviała da zaniaćcia Miensku. U 1920 h. bałšaviki ŭžnoŭ pačali nastupleńnie, jakoje ŭžnoŭ skončyłaśia pabićciom ich pad Varšavaj i daviała da zamireńnia ŭ Ryzie, pierahavory ab

1) „Krynica“ № 3, 1918: „Chr. Dem.“

Roznyja viestki

Ažyŭleńnie nacyjanalnaha ruchu Bretoncaŭ. Francuskija hazety padajuć, što ad niekatoraha času Bretoncy ażyvili svaju nacyjanalnuju pracu. Hrupami chodziajany pa miastečkach i siolach Bretonii, napisvučy na ścienach, na dźviaroach i pamiatnikach klič; Bretonija Bretoncam. Hetak jany dajuć ab sabie znać francuskamu ŭradu i damahajucca dla siabie aŭtanomii.

Milukov ab saviackaj armii. Rasiejski emihrant, byŭšy ministr zahraničnych spraŭ tymčasovaha ŭradu, Milukov, zajaviŭ adnej hazecie ŭ Paryży, što jak-by nia dumali drenna ab saviackaj armii, to jon prakanany, što jana jość duža silnaj i, kali-b hetaha byŭlo treba, baraniŭab SSSR. Pry tym Milukov zajaviŭ, što jon spadziajecca, što Stalin emihrantam pazvolić viarnucca ŭ SSSR. Oj, musić nia skora heta budzie!

500-y numar. 12.V sioleta ŭ Koŭni vyjšaŭ 500-y numar hazety „Ukininko Patarejas“ (Paradnik Haspadara). Hety časapis pačaŭ vychodzić u 1925 h., maje 80 tysiać padpišчыkaŭ, vychodzić što-tydnia. Praz uvieččas svajho isna-

vańnia hetaha časapisu razyjslosia 30 miljonaŭ ekzemplaroŭ i 1 mil. 700 tys. roznych knih, jak jahonnych dadatkaŭ.

39.000 italjancaŭ u Hišpanii. Italjanskija hazety pišuć, što ŭ Hišpanii vajujuć z uradavym vojskam, pamahajučy Franku, 39 tysiać italjanskich žaŭnieraŭ. Ale znaŭcy kažuć, što hetaja ličba niepraŭdzivaja i što jaje treba prynamsi ŭdvaja pavialičyć.

„Miortvaja pałasa“ na zachodniaj hranicy SSSR. Dachodziac viestki, što ŭdoŭž zachodniaj hranicy SSSR. ad Finskaha zalivu da Čornaha mora, jakaja prachodzić praz saviackuju Bielaruś i (Ikrainu, bałšaviki stvaryli h. zv. „miortvuju pałasu,“ z jakoj vysielili ŭsio nasielnictva. Hetaja pałasa zajmaje 50 kilometraŭ u šyrki; u hetaj pałasie pabudavany vajennyja krepasći, jakija majuć baranić bałšavikoŭ z zachodu.

Bunt vojska ŭ SSSR. Hazety padajuć: u saviackaj Bielarusi nadoviačy zbuntavalsia vojska i pačaŭ vystupać prociŭ bałšavickich kamisaraŭ. Na ŭzmireńnie prybyli z Maskvy karajučyja vajennyja atrady i bunt kryvava zdušyli.

Palityčnaje zavarušeńnie niemcaŭ u Polšчы. Apošnimi časami

niamieckaja mienšaść u Polšчы raptam palityčna zavarušyłasja. u praciahu dvuch dzion u minulyŭm tydni adbylosia ŭ Paznanščynie i na Pamory aŭ 70 niamieckich viečaŭ, na jakich hałoŭnym kličam byŭ „narod choča jednasci.“ Viečy byli spakojnyja.

Chto pieramoža na Dalokim Uščodzie? Napad Japonii na Kitaj zmusiŭ kitajcaŭ baranicca. Kitajcy baroniačysia, šmat paciarpeli: mnoha zabitych. jašče bolš paraniena i japoncy akupavali ŭžo aŭ niekalka kitajskich pravincyjaŭ. Ale i japoncam nia lohka napadać. Ad pačatku vajny japonski ŭrad vysłaŭ u Kitaj 1.100.000 vojska; ciapier 750 tysiać japoncaŭ dalej zavajoŭvaje Kitaj, zabitych i raniennych japoncaŭ 350.000. Kitajskija hienerały čvierdziać, što japoncam zavajavać Kitaj nia ŭdasca.

Mižnarodnaja Federacyja Profsajuzau prociŭ fašyzmu i bałšavizmu. Nadoviačy Kanhres Mižnarodnaj Federacyi Profsajuzau, jaki adbyŭsia ŭ Oślo, nie pryniaŭ u Federacyju saviackich profsajuzau i vydaŭ zaklik da demakracyi baranić Čechaslavacyju ad Niamieččyny.

jakim vialisia ŭ kancy 1920, a skončylisia ŭ sakaviku 1921 h., ustalajučy sučasnyja polska-bałšavickija hranicy.

Voś-ža dalejšaja praca BChD, reč jasnaja, nie mahła raŭvivaca ani padčas vajennych adstupleńniaŭ i nastupleńniaŭ, ani padčas panavańnia ŭ Miensku bałšavikoŭ. Zrozumielaja reč, što na pracu hetu ŭ Miensku, tak-ža tolki da peŭnaj miery, dazvala ŭlada polskaja, jakaja tryvała tam niapoŭny (8.VIII.19—11.VII.1920) hod.

Pad kaniec 1919 h. voś što piša „Krynica“ (jakaja ŭžo, jak ubačym paźniej, pačała vychodzić u Vilni) ab mienskaj BChD i ab jaje pavadyry ks. F. Abrantoviču:

„Duža mnoha pracuje tut na nivie rodnaj kultury, na nivie adradžeńnia Bielarskaha narodu ks. dr. praf. F. Abrantovič, rektor Mienskaj Katalickaj Duchoŭnaj Seminarii. Hety čalaviek z bielarskaj šчыraścij, z dziŭnaj śvietlaścij i šyrokaścij rozumu, z niazvyčajna ludzkoj i dobrej, ślachotnaj dušoju, sapraŭdy moža być nazваны pieršarodnaj siłaj Bielarskaha narodu i pavadyrom jahonym, jakoha pracu acanić patrapić tolki historyja.

Nia možna prajści moŭčki „Bielarskaj Chryścijanskaj Demakratyčnaj Zlučnaści“. Arhanizacyja heta ŭžo isnuje druhi hod; maje jana 200 siabroŭ. Dušoju jaje i vokam — ks. praf. F. Abrantovič. Pad jaho zahadam što niadzeli adbyvajucca sabraŭni siabroŭ „Zlučnaści“, na jakich adbyvajucca roznyja karysnyja hutarki, bielarskija pieśni i inšyja. „Zlučnaść“ kali-niekali daje pradstaŭleńnie, zakładaŭe svaje školy i kooperatyvy. U kooperatyvach pamysna i vytryvała pracuje Krepski. Siabry „Zlučnaści“ kućciu prad Kaladami jaduć supolna i taksama razam

razhaŭlajucca na pieršy dzień Vialikadnia.

Duža cikavy i šmat značacy prajaŭ u žyćci Bielarskaha narodu—heta kleryki-Bielarusy. U tu-tejšaj Katalickaj Seminarii usich 29 klerykaŭ; z hetych 25 asob — Bielarusau. Znača, tvoracca celyja kadry, celyja palki bielarskaha maładoha duchavienstva, jakoje z celaj mocaj vystupaje ŭ abaronie svajho pakryŭdžanaha narodu.

Jość tut i kaściołak (kaplica) dla Bielarusau katalikoŭ, dzie kožnuju niadzielu ks. praf. Abrantovič adpraŭlaje śv. Imšu, havoryć bielarskija navuki, a chor pieje śviatyja bielarskija pieśni.¹⁾

U hetym-ža duchu raŭvivalsia i pracavała BChDZi. tak-ža i ŭ 1920 h. aŭ da adchodu z Miensku Palakoŭ. U hetym časie siabraŭ BChDZi. ŭžo naličajecca aŭ 500²⁾ čalaviek; BChDZi. u hetym časie maje niekalki kooperatyvaŭ, prytułak dla bielarskich dziaciej, a tak-ža bielarskuju školu.³⁾

BChDZi. ahaŭlam viała svaju pracu ŭ hetym časie jašče siarod Bielarusau katalikoŭ. Bielarskaj pracy chryścijanskaj siarod Bielarusau pravasłaŭnych tady jašče badaj nia byŭlo susim, kali nia ličyć kolkі zdareńniaŭ bielarskich kazańniaŭ u carkvie ŭ Miensku, jakija padčas bielarskich sumnych, ci viasiolych uračystasćiaŭ, havaryli śviašč.: Razumovič, na nabaženstvie za dušu paeta Bahdanoviča ŭ 1917 h., śviašč. Birula na nabaženstvie z pryčyny druhoj hadaŭščyny abvieščańnia niezaležnaści Bielarusi 25.III.20. i inš.

1) „Krynica“, 1919, № 12, „Z Miensku“.

2) „Krynica“ № 1, 1921 h. „Biel. rel. žyćcio siarod Bielarusau katalikoŭ za 1920 h.“

3) Kalendar „Krynica“ na 1921 h. „Biel. Chr. Dem.“

Ab canie zboża i skaciny

Cana zboża ciapier značna niżejśaja, jak była ũ hetym časie letaść. Mała taho. Treba spadziavacca, što cana heta ũ budučyni jašće bolš apadzie. Adnačasna apali ceny i na adkormlenuju na miasa skacinu. Jany ciapier tak-ža niżejśaja za ceny ũ minułym hodzie hetaj paroj. Jakija heta-mu pryčyny?

Pačniom ad pałažeńnia na zahraničnych rynkach.

Minuły 1937—38 haspadarčy hod u bolšaści krajoŭ byŭ uražajny. Praŭda, zbor pšanicy ũ Kana-dzie byŭ mienšy čymsia zvyčajny, ale zatoje ũ Zł. Št. P. Ameryki jon wielmi dobry. Adnaje tolki pšanicy sábrana na cełym šviecie na 80 miljonaŭ centnaraŭ bolš, jak u papiarednim hodzie. Ale cana nie abnižałasja, bo ahulna ũsie spadziavalisia i na padvyžku zapatrabavańnia. Sprawa ũ tym — niekatoryja krai, jak Anhlija, Niemieččyna, Italija, Francuja i inšyja, silna zbrojačyja, jašće ũ 1936 hodzie pačali skupliwać zboża na zapas. Tymčasam hetaja dziaŭčy, nie pierastajučy zbroicca, pačali kuplać zboża na zapas značna mienš, jak spadziavalisia tyja firmy, što im zboża pradajuć.

Da hetaha jšće dałučyłasia da abnižeńnia cany japonska-kitajskaja vajna ũ Azii. Zvyčajna było, što na azijackija rynki daštarčała zbo-ža Aŭstralija, a Ameryka na eŭrapejskija. Ciapier i Aŭstralija vysyła je pšanicu ũ Eŭropu. Dziela hetaha ceny na pšanicu i inšaje zboża ũsiudy pačali apadać i apali zusim nizka.

Ceny ũ nas tak-ža ũ vializarnaj miery zaležnyja ad zahraničnych rynkaŭ; byvaje, što ceny ũzaležniajucca i ad nutranoha pałažeńnia, ale nie na doŭha.

Ciapier u Polšcy nima vialikaha zapatrabavańnia na zboża i krajovyja rynki majuć žyta i jačmieniu daŭoli ũ zapasie. Zrozumieła—ceny na zboża i adkormlenuju skacinu nia mohuć utrymacca ũ takich abstavinach na svajej vyšyni i musili apaści. **A. B.**

„Chryścijanskaja Dumka“ razam z miesiačnikam „Z O R K A“ dla bieł. dziaćej kaštuje ũ hod usiaho 3 zał. U składcynu jašće taniej: kali chto na adzin supolny adras žbia-reć troch padpiščykaŭ, dyk za try ekzemplary „Chr. D.“ płacić tak-ža 3 zał., heta znača: koždy padpiščyk z hetaj trojki atrymaje našu hazetu za 1 zał. u hod.

U KALVARYJU

Biełaruskaja Pilihrymka jdzie sioleta na św. Trojcu, 12 červienia.

U Vilniu najlepš prybyvać pradadniom, kab možna było prad Kalvaryjaj adpačyć.

Zborny punkt: Vilnia, Zavalnaja 1—2, u redakcyi „Chryścijanskaj Dumki“. Adhetul pielihrymy buduć zaviedzieny na kvateru dziela prystanišča, adpačynku i načlehu.

Na św. Trojcu a hadz. 7 rana ũ kaściele św. Mikałaja dla Pilihrymaŭ budzie św. Imša z biełaruskim kazańniem, pašla čaho adrazu pilihrymka pracesyjanalna jdzie ũ Kalvaryju.

Zborka ũ Kalvaryi i adpačynak — pry kaplicy Matki Boskaj Ba-lesnaj.

Abchod Kryžovaj Darohi pačniecca a hadz. 10 rana.

25-cilećcie kapłanstva

zasłużanych ksiandzoŭ biełarusaŭ: Jazepa Hermanoviča i Viktara Šutoviča prypadaje sioleta ũ červieni.

Dastojnyja našy šviatary jubilanty buduć šviatekavać svoj jubilej, prymajučy ũčaście ũ Biełaruskaj Pilihrymcy: jany buduć adpraŭlać nabaženstva ũ kaściele św. Mikałaja ũ Vilni, jany-ž, pry ũčaści Ks. Ad. Stankieviča, buduć abvodzić Pilihrymku pa Kryžovaj Darozie ũ Kalvaryi.

Takim čynam sioletniaja Biełaruskaja Pilihrymka budzie mieć dvajnoje vialikaje šviata, u jakim koždy biełarus, u mieru sił, pavinien staracca ũziać udział.

Jak atrymać žnižku na čyhuncy dla pilihrymak.

Pilihrymki, pryjaždžajučyja ũ Vilniu (da miesca adpustovaha, jak Kalvaryja i inš.) z jakichkolečy stancyjaŭ, za prajezd čyhunkaj mohuć mieć žnižki 33 procentovyja i 50 prac.

Varunki na atrymańnie žnižki 33 prac. nastupnyja:

Pilihrymka pavinna składacca najmienš z 25 asob (pavinna być vykuplena 25 biletaŭ). Na 25 ũčaśnikaŭ moža jechać adna asoba biaspłatna. Kali-ž ũčaśnikaŭ budzie bolš, jak 25, biaspłatna mohuć jechać najbolš 3 asoby.

Kiraŭnik pilihrymki pry kuplańni biletaŭ na stancyi pavinien pradstavić „Zgłoszenie“ — adpaviedna vypaŭnienaje i pačvierdžanaje miascovym probaščam. „Zgłoszenie“ pavinna być napisana hetak:

Zgłoszenie przejazdu grupowego pielgrzymów.

do
(Wilna)

P.....
(imię i nazwisko kierownika i dokładny adres)
Prowadzi grupę pielgrzymów w ogólnej ilości.....
osób, z czego za opłatą ulgową proc.....
osób (najmniej 25) w kl. 3..... bezpłatnie.....
osób (jedna na 25 płacących, razem najwyżej 3)
Wyjazd pierwotny nastąpi dnia..... o godz.....
Wyjazd powrotny nastąpi dnia..... o godz.....
..... dnia.....
..... podpis urzędu parafjalnego
..... podpis kierownika grupy

na przejazd tam:

(1) Wydano bilet zbiorowy №.....
..... klasy na pociąg osobowy
do stacji i bilety
kontrolne od №..... do №.....
datownik podpis kasiera

na przejazd zpowrotem

(2) Wydano bilet zbiorowy №.....
..... klasy na pociąg osobowy
do stacji i bilety
kontrolne od №..... do №.....
datownik podpis kasiera

Pilihrymka, jakaja zachoča skarystać sa žnižki ũ darozie pavatrotnaj, kali-by pryšla piechatoj u Vilniu, to vyżej padanaje pašvierd-čańnie musić pačvierdzić jaki kłaštar ci parafija ũ Vilni.

Sa žnižki 50 prac. mohuć karystać pilihrymki, jakija składajucca najmienš z 60 asob, zachovyvujačy vyżej padanyja varunki.

(Praŭnaja padstava: „Taryfa osobowa. Część II, 1936 r. § 64).

Nia dbajuć ab carkvu.

Bienica, Maładečanski pav.
 Naša carkva ŭ Bienicy jość užo zdaŭna zapuščana, a ŭ astatnich časoch dajšło užo da taho, što paciakła užo i stracha. Naš šviaščeŭnik parupiŭsia užo jakich piać hadoŭ tamu, kab trochu jaje padpravić i vot jon abjaviŭ, što treba napravić našu carkvu i dać na heta achviar. Praŭda niekatoryja pryhadžaŭnie da hetaha prystupili i pavyplačvali skora, ale bolšaść nia vypłačvali. Dy, voś u viałiki post, adnej niadzieli šviaščeŭnik abjaviŭ uznoŭ, što na Vialik-dzień na treci dzień, kab sabralisia ŭsie i vybrali kamitet i kab hety kamitet uziaŭ usiu spravu naprawy carkvy ŭ svaje ruki. Sabralisia, ale da ničoha nie dahavarylisia. Dyk dzień heta duchavienstva budzia rupicca ab rodnym biełaruskim słowie, kali prycha-

džaŭnie nia rupiacca ab „Božym Chramieł“ *Ŭ. B.*

Pryhoży pastupak moładzi.

Vasiliny, Pastaŭskaŭ pav. Častka našaj šviedamaj moładzi pastanaviła, kab na pieršy dzień Vialikadnia nie rabić ihryšča i nia pić harelki, a na miesca hetaha ŭsiaho pašviacić hety dzień biednym, starym, sirotam i kalekam, addajučy im častku tej jeży, katoraja była pryhatavana na šviata dla siabie.

Da hetaj spravy prystupila šmat moładzi, jak dziaŭčat, tak i chlapcoŭ, katoryja vybrali siarod siabie pradstaŭnikoŭ i daručyli im hetuju spravu.

Z jakoj ščyraradaščaj byli spatykany pradstaŭniki moładzi i kolki ŭdziačnaści było za hetu achviar, dyk prosta nia možna ŭsiaho piarom apisać.

N. K - a.

I dziŭna i strašna

Jak kamu — a panu čechu,
 Jak toj kaža — niedašmiechu!
 Słavakoŭ dahetul cisnuŭ,
 Až tut sam raptoŭna pisnuŭ,
 Bo pan Gering svajo voka
 Zapuściŭ vun-vun daloka —
 Ŭ Karlsbad, ažno u Prahu —
 Tkaje nos u česku brahu.
 Niemiec lubić — to nia dziva —
 Ŭ čužoje ŭleżci piva.
 A u Čecha poŭny čany —
 Dy ŭ tym pivie smak pahany...
 Vypiŭ Niemiec, nosam krucie, —
 Anhličanku bałamucie:
 „Chadzi, kaža, pani-svaci,
 Ŭ Prahu piva skaštavaci!
 Zahulajem, jak hišpancy,
 Tut pačniom japonski tancy.
 Ŭsia Eŭropa, jak pačuje,
 Kruhom Prahi zatancuje“.

Lavon Vietrahon.

Vilenskaja chronika.

Kab zusim nia było żydoŭ na universytecie. Da hetaha imkniecca polskaja nacyjanalistyčnaja akademickaja moładz u Vilni. Ŭ hetaj sprave moładz składaje rektaru Ŭ.S.B. adpaviedny memoryal. Saprady, niazvyčajnaje damahaŭnie. Treba tolki dzivicca, što čalaviek aŭ da hetaha moža dajści!

Haračy čas u studentaŭ. Ŭžo z I.VI Ŭ.S.B. zaniatki kančajuca i pačynajuca ekzaminy. Ŭ studentaŭ pačynajuca saprady haračy čas.

Prošba lietoŭskich skaŭtaŭ. Sajuz Lit. Studentaŭ pastanaviŭ prasić P. Prezydenta Rečypaspalitaj ab adčynieŭni zakrytych lietoŭskich arhanizacyjaŭ, a tak-ža ab dazvole nasić im svoj uniform.

Paštovaja skrynka

Ks. V. S. Pačynajem, budzlem pakrysie drukavać.

N. K. Dziakujem, karystajem. Jak zlovicie volnuu chvilinku, — pišycie!

A. B. Ŭ „Zorcy“ mo' j skarystajem, ale nia ŭ hetym, a ŭ nastupnym numary.

Ł. Ł. Vašy viestki pryvandravali aŭ da nas, dziakujem, karystajem.

P. P. Nia spynijajem, ale ad vas čakajem na padpisku. Nie atrymanyja numary i kataloh pasyłajem.

Ŭ. M. Vysyłajem, pytajcie na poście.

A. K. Atrymali, prošbu spoŭnili.

B. V. Rachunki našy ŭ paradku, za probnyja adrasy dziakujem.

Z. B. Pišycie ab tym, što ŭ vas cikava ha čuvać.

N. M. Varta vypisać — i vam budzie što pačytać i dzieciam vašym.

Š. A. Hetaha zrabić anijak nia možam.

Ŭ. B. Karystajem, prošbu spaŭnijajem.

Абвяшчаецца, што 17-га чэрвеня 1938 году адбудуцца ўступныя экзамены

ў Віленскую Беларускаю Дзяржаўную Гімназію

Варункі прыйма:

У I КЛАСУ прыймаюцца дзеці (хлопцы і дзяўчаты) якія: 1) будуць мець на 1-га верасня 1938 г. ня менш 12 і няпоўных 16 гадоў і 2) скончылі 6 (шэсьць) ці 7 (сем) аддзелаў пачаткавай школы. Хто перарос ня больш як на адзін год, можа складаць просьбу ў Кураторыю аб дапушчэнні да экзамену. Хто прадставіць пасведчаньне аб сканчэнні 6 ці 7 аддзелаў пач. школы, той здае экзамен паступаючы ў I-ю кл. (былую III кл.) толькі з польскае мовы, арытмэтыкі і географіі. Іншыя кандыдаты здаюць поўны экзамен з 6-ці аддзелаў пач. школ.

У II КЛАСУ прыймаюцца дзеці па экзамену з усіх прадметаў у абойме праграмы I кл. гімназіі, калі на 1.IX.1938 г. будуць мець ня менш 13 і ня больш 16 гадоў.

Заявы прыймаюцца да 15 чэрвеня 1938 г. Да заявы трэба далучыць: 1) мэтрыку, 2) школьнае пасведчаньне, 3) пасведчаньне аб прышчэпе воспы, 4) дэкларацыю аб тым, што кандыдат па нацыянальнасці беларус; ды пераслаць на Р. К. О. (бянкет можна купіць на кожнай пошце) 10 зл. за экзамен на наступны адрас: Filija Białoruska Państwowe Gimnazjum im. J. Słowackiego w Wilnie Р. К. О. № 703.304. — Плата за навуку 200 зл. у год.

Віленская Беларуска Гімназія мае такія самыя правы, як і польскія дзяржаўныя гімназіі.

Адрас Бел. Гімназіі наступны: Białoruska Filija Państw. Gimnazjum im. J. Słowackiego — Wilno, ul. Dominikańska 3/5.

„Chr. Dumka“ vychodzić: 1, 10 i 20 koźnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ. Ađrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktar V. JERMAŁKOVIČ

Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Biełaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.